

Viborg Vognmandsforretning APS
v/ Jan Nielsen
Kirkebækvej 134
8880 Viborg

Sendt pr. mail

28. februar 2023
EMN-2022-03246

Lovliggørende dispensation til midlertidig nedlæggelse af dige i forbindelse med råstofindvinding

Silkeborg Kommune meddeler hermed lovliggørende dispensation fra museumslovens¹ § 29 a (beskyttede sten- og jorddiger), jf. § 29 j, stk. 2 i samme lov, til midlertidig at nedlægge et dige på matr.nr. 4r Nr. Knudstrup By, Thorning i forbindelse med råstofindvinding. Det forventes, at der er indgået aftale med den berørte lodsejer.

Diget fremgår af nedenstående luftfotos på side 3 og på oversigtskort i bilag 1.

Afgørelse

Silkeborg Kommune meddeler hermed lovliggørende dispensation til midlertidig nedlæggelse af et dige på ca. 543 meter, som ansøgt efter museumslovens § 29 j, stk. 2 (jf. § 29 a). Diget ligger på matr.nr. 4r Nr. Knudstrup By, Thorning vest for Nr. Knudstrup By.

Der er fastsat vilkår i forbindelse med dispensationen, jf. side 2. Det er vigtigt at vilkår overholdes.

Dispensationen må ikke udnyttes før klagefristens udløb, som er 4 uger fra datoen på denne afgørelse. Hvis afgørelsen bliver påklaget, må dispensationen ikke udnyttes, før sagen er afgjort af Miljø- og Fødevarerklagenævnet, medmindre nævnet bestemmer andet.

Hvis dispensationen ikke udnyttes inden 3 år, bortfalder den.

Dispensationen fritager dig ikke for at søge om tilladelse/dispensation efter eventuel anden lovgivning.

¹ Museumsloven, lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014

Vilkår

- Diget skal reetableres senest 5 år efter datoen på denne afgørelse.
- Diget skal reetableres med de dimensioner, som angives af Slots- og Kulturstyrelsen og i samme kote, som oprindeligt.

Sagsoplysninger

Ansøgning

Silkeborg Kommune har 8. februar 2022 modtaget en ansøgning om midlertidig fjernelse af et dige i forbindelse med råstofindvinding på matr.nr. 4r Nr. Knudstrup By, Thorning. I ansøgningen står, at der skal indvindes sten og grus i en dybde af 14 meter på et areal på 14 ha. Den årlige produktion forventes at være 100.000 m³.

Det fremgår af Region Midtjyllands screeningsudkast, at diget har været overpløjet gennem mange år og ikke længere er synligt i landskabet. Det fremgår ligeledes at gennemgravningen er sket i perioden 1999-2016.

Besigtigelse

Silkeborg Kommune har sammen med Region Midtjylland besigtiget arealet i april måned 2022. Diget fremstår ikke i marken, men en lysere stribe, som går i øst-vestgående retning hen over marken, viser at der har været et dige/jordvold. Marken består af sandet jord og terrænet er fladt.

Beskrivelse af diget og landskabet omkring

Luftfotos viser, at diget (D00.118.615) løbende er fjernet i perioden 2002 til 2006. På luftfotos fra 1995 og 1999 ses at halvdelen, ca. 216 meter, af den øst-vestgående strækning er beplantet, og den resterende del er uden væsentlig beplantning. Den nord-sydgående strækning, ca. 130 meter, har været uden betydelig beplantning.

Landskabet omkring diget består primært af dyrkede marker, men med enkelte mindre områder med skovbevoksning/plantage. Der er spredt bebyggelse i området nord, vest og syd for, i form af beboelsesejendommen, mens byen Nr. Knudstrup ligger øst for området.

Landskabeligt har diget opdelt de omkringliggende marker i mindre markarealer, og diget vurderes at have fremstået tydeligt i det flade terræn, som kun stiger meget lidt fra øst mod vest. Diget vurderes at have haft en biologisk værdi i et åbent og opdyrket landskab, hvor diget har fungeret som ledelinje og spredningskorridor for dyr og planter.

Diget ligger desuden isoleret og er ikke en del af et større netværk af diger.

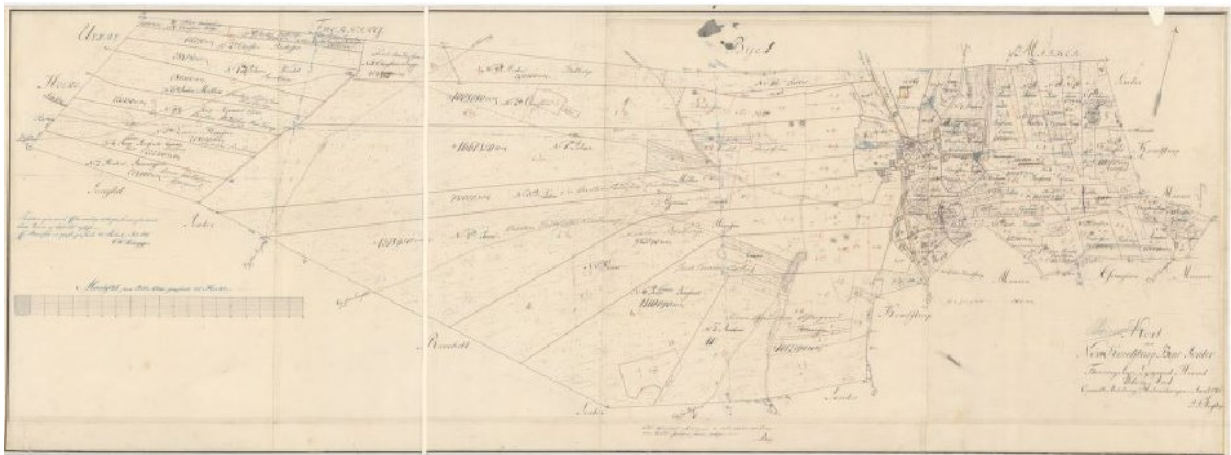
Øverst: Luftfoto 2021, hvor diget (D.00.118.615) er væk. Nederst: Luftfoto 1999, hvor diget fremstår.

Høring i forbindelse med vurdering af den kulturhistorisk værdi

Silkeborg Kommune har foretaget høring af både Museums Silkeborg og Slots- og Kulturstyrelsen i forhold til en vurdering af den kulturhistoriske værdi.

Museum Silkeborg er kommet med følgende udtalelse:

Diget har ikke noget sammenfald med ejerlavs- eller sognegrænser, men derimod matrikelgrænser. På O1-kortet ses digets øst-vestlige forløb som et matrikelskel, mens der ikke umiddelbart er spor efter den nord-sydgående del. Matrikelgrænserne på O1-kortet bærer præg af ejerlavets meget aflange udstrækning og matriklerne løber vest for Nr. Knudstrup øst-vest gennem indmarken og ud på heden, så alle gårde i landsbyen har kunnet komme ud på deres hedearealer via egne marker. Altså en form for stjerneudstyknig. Øst for byen ser matrikulering noget anderledes ud, hvilket sandsynligvis skyldes, at der her ses flere engarealer/vådbundsområder på O1-kortet. I forhold til matrikuleringen på O1-kortet er sket en del ændringer af matrikelgrænserne, hvilket sandsynligvis skyldes opdyrkning af heden vest for byen. Til orientering er O1-kortet vedhæftet.

O1-kort (1815-1865) (copyright: Geodatastyrelsen og Styrelsen for dataforsyning og Effektivisering)

Slots- og Kulturstyrelsen er kommet med følgende udtalelse:

Den øst-vest gående strækning er et udskiftningsdige og markerer skellet mellem de oprindelige matrikler 4a og 5a og ses første gang på original 1-kortet over Nr. Knudstrup By, gældende fra 1815. Diget fortæller historien om udskiftningen af Nr. Knudstrup By og de store landbrugsreformer i slutningen af 1700-tallet og første halvdel af 1800-tallet. Udskiftningen er en kombineret blok- og stjerneudskiftning, hvor blokkene ligger på de bedre jorder mod øst, mens de vestlige hedearealer er stjerneudskiftet. Den nord-sydlige strækning er et senere udparcelleringsdige, der ses første gang på original 2-kortet over Nr. Knudstrup By, Thorning, gældende fra 1895. Udparcelleringsdiget markerer skellet mellem matriklerne 5a og 5h.

Digets kulturhistoriske værdi er derfor ret væsentlig og eftersom de fleste diger i området er væk, er det blandt de sidste fysiske rester af ejerlavets udskiftning.

International naturbeskyttelse

Kommunen må, i henhold til habitatbekendtgørelsen², ikke give tilladelser og dispensationer til projekter, der kan skade de internationale naturbeskyttelsesområder eller arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget (bilag II-arter), eller de strengt beskyttede arter på det tilhørende bilag IV (bilag IV-arter). Kommunen skal derfor vurdere den mulige påvirkning i sagsbehandlingen.

Natura 2000-områder

Arealet ligger ca. 2,8 km nordvest for og 4,5 km sydøst for hhv. Natura 2000-område nr. 228, Stenholt Skov og Stenholt Mose (H228) og nr. 36, Nipgård Sø (H36). På grund af projektets begrænsede omfang, samt afstanden til Natura 2000 områderne, vurderes det, at det ansøgte ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områder og arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget.

Bilag IV-arter

Følgende bilag IV-arter findes i Silkeborg Kommune: odder, bæklampret, markfirben, stor vandsalamander, spidssnudet frø, strandtudse, løgfrø, grøn kølleguldsmed, grøn mosaikguldsmed og flere arter af flagermus.

Diget ligger på en dyrket mark. Der findes ikke vandløb, vandhuller eller sydvendte sandende skråninger i tilknytning til diget eller området omkring. Derfor vurderes arealet ikke egnet yngle- eller rasteområde for nogle af de ovenfor nævnte arter. Dog kan der forekomme flagermus i træbevoksningen syd for diget, men da der ikke sker påvirkning af træerne i forbindelse med det ansøgte, vurderes eventuelle yngle- eller rasteområder for flagermus at blive påvirket.

Nærmeste områder, hvor der tidligere er registreret bilag IV-arter er ca. 2 km syd for diget (markfirben og stor vandsalamander) og ca. 1 km øst for diget (spidssnudet frø).

Det er på den baggrund Silkeborg Kommunes vurdering, at det ansøgte ikke påvirker yngle- eller rasteområder for insekter, padde eller pattedyr, som er opført på bilag IV.

Lovgivning

Diget er markeret på Geodatastyrelsens kortværk Danmark 1:25.000 (4 cm kort) forud for 1. juli 1992. Diget er derfor beskyttet efter Museumslovens § 29 a.

Museumslovens § 29 a indeholder en generel beskyttelse af sten- og jorddiger og

² *Habitatbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 2091 af 12/11/2021.*

lignende. Der må således ikke foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende uden dispensation fra kommunen.

Forbuddet mod at ændre digers tilstand er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i at bevare sten- og jorddigerne. Reglerne om dispensation skal administreres restriktivt.

En væsentlig jordbrugs- eller anden økonomisk eller rekreativ interesse er ikke en tilstrækkelig begrundelse for et indgreb. Der kan kun "i særlige tilfælde" dispenseres fra forbuddet mod tilstandsændringer. Med "særlige tilfælde" sigtes til så væsentlige samfundsmæssige interesser, at de i den konkrete sag vil kunne tilsidesætte de bevaringsinteresser, bestemmelsen skal sikre.

Kommunes vurdering

Der er i den konkrete sag lagt vægt på, at diget har været fjernet i ca. 16 år, at det ansøgte projekt drejer sig om indvinding af råstoffer, som har samfundsmæssig betydning, og at diget reetableres samme sted og i samme kote efter indvinding.

Efterspørgslen på råstoffer er stor, og det er kommunens vurdering, at det i den konkrete sag er argumenter for at meddele en lovliggørende og midlertidig dispensation, så råstofferne i jorden kan udnyttes inden diget reetableres, som fastsat i vilkår. Diget har været fjernet i mange år og vurderes ikke at være fjernet i ond tro med henblik på indvinding af råstoffer senere hen.

Det ansøgte vurderes ikke at påvirke Natura 2000-områder, yngle- og rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV, eller at forårsage skade på plantearter på habitatdirektivets bilag IV.

På baggrund af ovenstående er det kommunens vurdering, at der i den konkrete sag er tale om et særligt tilfælde, hvor der kan meddeles lovliggørende dispensation til midlertidig nedlæggelse.

Klagevejledning

Afgørelser efter museumsloven kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af ansøger, ejeren af ejendommen, offentlige myndigheder, lokale foreninger og organisationer, som har væsentlig interesse i afgørelsen, og landsdækkende foreninger og organisationer, som har beskyttelse af natur og miljø eller rekreative interesser som formål.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis

klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

Du klager via klageportalen, som du finder via borger.dk eller virk.dk. Du logger på klageportalen med Nem-ID. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Silkeborg Kommune via klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på 900 kr. for borgere og 1.800 kr. for virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder.

I klageportalen sendes din klage automatisk først til Silkeborg Kommune. Hvis Silkeborg Kommune fastholder afgørelsen, sender kommunen klagen videre til behandling i nævnet via klageportalen. Du får besked om videresendelsen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser din klage, hvis du sender den uden om klageportalen, medmindre du er blevet fritaget for brug af klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Silkeborg Kommune.

Kommunen videresender din anmodning til nævnet, som herefter beslutter om, du kan fritages. Se betingelserne for at blive fritaget på klagenævnets hjemmeside:

<https://naevneneshus.dk/>

Afgørelsen må ikke udnyttes før klagefristens udløb. I tilfælde af klage må afgørelsen ikke udnyttes, før sagen er afgjort af Miljø- og Fødevareklagenævnet, medmindre nævnet bestemmer andet.

Hvis tilladelsen ikke udnyttes inden 3 år, bortfalder den.

Hvis du vil indbringe afgørelsen for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

Venlig hilsen

Kristian Nielsen
Forstkandidat

Søren Danielsen
Agrobiolog

Behandling af personoplysninger

Silkeborg Kommune behandler oplysninger om dig for at kunne behandle din henvendelse eller sag. Ønsker du at vide mere om, hvordan vi passer på dine oplysninger, og hvilke rettigheder du har, kan du læse mere på denne hjemmeside: <https://oplysningsbrev.silkeborg.dk/natur>

Kopi til:

Ejer af arealet, sendt med digitalpost

Region Midtjylland, Klima, Ressourcer og Grøn Omstilling.

Danmarks Naturfredningsforening, e-mail: dnsilkeborg-sager@dn.dk

Friluftsrådet, e-mail: soehoejlandet@friluftsradet.dk

Dansk Ornitologisk Forening, e-mail: natur@dof.dk

Dansk Ornitologisk Forenings Lokalkomité, e-mail: silkeborg@dof.dk

Danmarks Sportsfiskerforbund, e-mail: post@sportsfiskerforbundet.dk;

lbt@sportsfiskerforbundet.dk; oestjylland@sportsfiskerforbundet.dk

Silkeborg Fiskeriforening, e-mail: Formand@silkeborg-fiskeriforening.dk

Miljøstyrelsen, e-mail: mst@mst.dk

Slots- og Kulturstyrelsen, e-mail: cfk@slks.dk

Museum Silkeborg, e-mail: info@museumsilkeborg.dk

Danmarks Kulturarvs Forening, e-mail: post@kulturarvsforening.dk

Bilag 1: Oversigtskort – sort cirkel viser diget beliggenhed

